

❖ عنوان: بررسی حقوقی چالش های مربوط به محاسبه حق بیمه در قراردادهای پیمانکاری و راهکارهای اصلاحی آن

❖ نوع خروجی حاصل از انجام پژوهش:

▪ طرح پژوهشی گزارش کارشناسی سند سیاستگذاری □

❖ عنوان برنامه راهبردی کلان و بخشی مرتبط با پژوهش:

❖ راهبرد کلان: بررسی چالش های ساختاری، فرایندی و اجرایی ضوابط بیمه ای مربوط به مقاطعه کاری از منظر حقوقی

❖ هدف بخشی: ارائه راهکارهای حقوقی رفع چالش ها

❖ راهبرد بخشی: بازبینی قوانین و مقررات حاکم بر قوانین و مقررات مقاطعه کاری

«طرح پژوهشی»

استانداردترین تولید علمی شناخته شده است که منطبق با اصول علمی روش تحقیق انجام می شود. مراحل اجرای طرح پژوهشی شامل نیازسنجی پژوهشی (از طریق طرح سالانه نیازسنجی پژوهشی سازمان)، تعیین عنوان، شرح خدمات، دریافت پروپوزال، ارزیابی و تایید پروپوزال توسط شورای پژوهش، انعقاد قرارداد، انجام پژوهش، دآوری علمی و تایید نهایی شورای پژوهش می باشد.

«سند سیاست گذاری»^۱

«سند سیاست گذاری»، گزارشی کوتاه، بی طرفانه و موجز در پاسخ به یک سوال مشخص یا راجع به یک مسئله خاص است که استاندارد صلاحیت برای تهیه سند سیاست گذاری، افراد خبره هستند. این گزارش شامل سه بخش زیر می شود.

- بخش اول که به آن «خلاصه مدیریتی»^۲ خواهیم گفت، بر روی جلد گزارش، ضمن بیان مشکل در یک یا دو سطر، به ارایه راهکارهای اجرایی منطقی برای آن در حداکثر نصف صفحه می پردازد.
- بخش دوم که گزارش اصلی را تشکیل می دهد و در ۳ تا ۵ صفحه مطابق چارچوب تعیین شده تهیه می شود، «پیشنهادهای سیاست گذاری»^۳ نامیده می شود.

- بخش سوم که به تحلیل دقیق موضوع و ارایه اسناد پشتیبان آن می‌پردازد، «یادداشت سیاست‌گذاری^۴» نام دارد. هر یک از این سه بخش برای اهداف خاص و مخاطبان ویژه خود تهیه می‌شوند.

«گزارش کارشناسی»

شامل ارایه یک گزارش کامل در خصوص یک موضوع خاص مورد نظر است که به یک فرد مجری با سطح صلاحیت حداقل «محقق» واگذار می‌شود تا در مدت زمان چند روز تا حداکثر ۳ ماه، گزارش مورد نظر را منطبق با فرمت ارایه شده تهیه و ارایه نماید.

❖ بیان و توصیف مسئله (حداقل یک صفحه)

- مفهوم کلی و پایه مرتبط با موضوع

سازمان تامین اجتماعی به منظور نظارت بر حسن انجام تکالیف بر عهده واگذارندگان و تعهدات بر عهده مقاطعه‌کاران، ناگزیر کنترل و نظارت خود را بر تکالیف و تعهدات این بخش از طریق مواد ۴۷ و ۴۱ قانون تامین اجتماعی انجام می‌دهد و ماده ۴۱ بیشترین کاربرد را در قراردادهای مقاطعه‌کاری دارد. کنترل و نظارت بر عمده قراردادهای مقاطعه‌کاری از طریق ماده ۴۱ قانون انجام می‌شود ولیکن با توجه به اجرای برخی از عملیات مقاطعه‌کاری در کارگاههای ثابت و امکان کنترل و نظارت سازمان از طریق بازرسی دوره‌ای و بازرسی دفاتر قانونی، کنترل و نظارت گروهی از قراردادهای مقاطعه‌کاری از طریق ماده ۴۷ قانون انجام می‌شود. هر زمانی که امکان کنترل و نظارت سازمان از طریق بازرسی در کارگاههای ثابت و صیانت از حقوق بیمه‌شدگان مقدور بوده، سازمان از اعمال ماده ۴۱ صرف‌نظر کرده است. در غیر این صورت، بهترین ظرفیت برای صیانت از حقوق بیمه‌شدگان همان ماده ۴۱ است. در اجرای پروژه تلخیص و تجمیع بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و دستورهای اداری مربوط به مقاطعه‌کاران (جایگزین مجموعه بخشنامه های ۱۴ جدید در آمد)، اقداماتی در جهت رفع چالش‌های موجود صورت گرفته است اما نیاز به ارزیابی و پایش مستمر دارد. تصویب مصوبه ۴۰۶۲۰ هیات وزیران مورخ ۱۳۹۵/۴/۱۴ که در راستای آن، سازمان مکلف شد میزان حق بیمه قراردادهای مقاطعه‌کاری را در مرحله پیش از انعقاد قرارداد اعلام کند که می‌تواند کمک فراوانی برای رفع چالش‌های کارفرمایان بکند. در مرحله اول از اجرای این مصوبه، واگذارکنندگان مشمول سامانه تدارکات الکترونیک دولت، مکلف به ارائه اطلاعات به سازمان هستند. دستورالعمل اجرایی این مصوبه، توسط مرکز توسعه تجارت وزارت صنعت، سازمان برنامه و بودجه و تامین اجتماعی تدوین خواهد شد.

- شرح مسئله و شواهد موجود مبنی بر وجود آن

سازمان تامین اجتماعی از نهادهای بزرگ کشور است که بیش از نیمی از جمعیت کشور را تحت پوشش قرار داده است و رویه و فرایندهای قانونی و اجرایی این سازمان بر سطح تولید، اقتصاد و رضایتمندی مردم تاثیرگذار است. یکی از موارد مهمی که همواره به عنوان یک چالش بیان می شود، موضوع مطالبات از کارفرمایان و پیمانکاران است که به شکل حق بیمه مقاطعه کاری و تعیین ضرایب پیمانها مطرح شده است. سازمان تامین اجتماعی در شمار نهادهایی قرار دارد که در عین نقش آفرینی گسترده در حوزه اقتصادی و اجتماعی، می تواند باعث ایجاد موانعی در فضای کسب و کار شود و چالشهای وصول حق بیمه قراردادهای مقاطعه کاری یکی از همین موارد است. سازمان به موجب ماده ۳۸ قانون تامین اجتماعی، مکلف است نسبت به صیانت از حقوق کارکنان شاغل در قراردادهای مقاطعه کاری اقدام کند به گونه ای که ضمن تحقق این تکلیف، برای تولید هم مانع ایجاد نکند. با توجه به ماهیت قراردادهای مقاطعه کاری و گستره وسیع آن اعم از قراردادهای اجرای آنها در زمین، هوا، دریا و کارگاههایی که در هر کدام از این بخشها ایجاد می شود، تغییرات بسیار زیاد کارکنان شاغل، وضعیت کارگاهها از حیث ثابت و غیر ثابت بودن که امکان کنترل سازمان را از حیث بازرسی محدود می کند، مسائل بسیار زیادی در این خصوص مطرح است که نیازمند بررسی های کارشناسی دقیق به منظور شناسایی وضعیت موجود و سپس ارائه راهکار برای رفع چالش ها است.

- وسعت و گستردگی مسئله

این موضوع یکی از مهم ترین موضوعاتی است که سازمان تامین اجتماعی با آن روبه رو بوده است تا جایی که اصل ماده ۴۱ قانون تامین اجتماعی در معرض حذف و اصلاح قانونی قرار گرفته است. در صورت حذف و اصلاح قانون تامین اجتماعی به نفع واگذار کنندگان و پیمانکاران به یکی از مهم ترین منابع درآمدی سازمان آسیب جبران ناپذیری وارد خواهد شد درحالی که یافتن نقطه تعادل و حل تعارض منافع می تواند حتی منابع سازمان را افزایش دهد، رضایت کارفرمایی را فراهم کند که نهایتا منجر به صیانت از حقوق بیمه پردازان و ازجمله قشر آسیب پذیر کارگران شود.

- پیامدهای ناشی از تداوم مسئله

چالش های بسیار زیادی در خصوص ضوابط مربوط به مقاطعه کاری وجود دارد که اهم موارد آن شامل موارد زیر

است:

- ۱) عدم تعیین نسبت مزد به کل کار انجام یافته از طریق روشهای اصولی و علمی و عدم وجود شاخص میزان مزد به کل کار انجام یافته در هر رشته فعالیت
 - ۲) عدم اطلاع واگذارکنندگان و مقاطعه کاران در خصوص میزان حق بیمه قراردادهای پیش از انعقاد آن
 - ۳) عدم وجود قراردادهای تیپ و همسان
 - ۴) عدم همکاری کافی واگذارکنندگان و مقاطعه کاران در ارائه خدمات الکترونیکی سازمان
 - ۵) عدم پیگیری احیای شورای عالی با هدف اتخاذ تصمیمات مدیریتی با حضور همه تشکلهای
 - ۶) ورود به مسائل مختلف در بازرسی دفاتر و ایجاد بدهی های ناحق
 - ۷) امضای تعهدنامه توسط پیمانکاران به درخواست موسسه حسابرسی به صورت فرم های ۱۰ ساله برای بازرسی دفاتر برخلاف قانون
 - ۸) مسئله احراز و تشخیص عمرانی بودن یا نبودن طرح ها
 - ۹) عدم دریافت لیست بیمه طرح های عمرانی کشور در صورت وجود بدهی حق بیمه
 - ۱۰) مطالبه حق بیمه مضاعف در طرح های عمرانی
 - ۱۱) مطالبه جریمه از پیمانکاران در طرح های عمرانی
 - ۱۲) تعیین غیردقیق ضرایب قراردادهای غیرعمرانی
 - ۱۳) عدم وجود وحدت رویه در تعیین ضریب پیمان
 - ۱۴) ابقای ۵ درصد و قسط آخر در دست کارفرمای دولتی به عنوان سرمایه سرگردان
 - ۱۵) عدم النفع اخذ مبلغ مازاد بر لیست برای بیمه شده و کارگر
- تا زمانی که چالش های موجود برطرف نشود، اولاً، به دلیل فشارهای مضاعف اقتصادی، شاهد رکود اقتصادی، کاهش تولید و عدم رونق طرح های عمرانی خواهیم بود، با انباشته بدهی ها به سازمان روبه رو هستیم، منابع درآمدی سازمان کاهش می یابد، نارضایتی کارفرمایان از ضرایب پیمانی بسیار بالا بوده و از گروه های لابی و فشار خود برای تغییر قوانین و مقررات استفاده می کنند که مهم ترین پیامد آن، تضرر و نقض حقوق بیمه پردازان به ویژه کارگران است که از محروم ترین اقشار جامعه بوده و

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

فرم درخواست طرحنامه (RFP)

صدا و مشارکت کافی در معادلات بازار از یکسو و نظام اقتصادی و سیاسی از سوی دیگر ندارند.

❖ اهداف

هدف کلی:

بررسی حقوقی چالش های حق بیمه قراردادهای مقاطعه کاری

اهداف اختصاصی:

ارائه راهکارهای ممکن حقوقی برای رفع چالش ها

❖ محدوده مکانی

سازمان تامین اجتماعی

❖ زمان مورد انتظار اجرای پژوهش

۶ ماه

❖ شرح خدمات

- ۱) آسیب شناسی حقوقی نحوه تعامل سازمان با قراردادهای مقاطعه کاری
- ۲) شناسایی و دسته بندی چالش های حقوقی حق بیمه قراردادهای مقاطعه کاری
- ۳) بررسی حقوقی و امکان سنجی نحوه تهیه قراردادهای همسان و تیپ
- ۴) بررسی حقوقی تعیین نسبت مزد و ضرایب باتوجه به نوع قراردادها
- ۵) بررسی حقوقی نحوه رجوع به کارفرما و سازمان برنامه جهت دریافت حق بیمه مازاد در صورت تطویل مدت پیمان
- ۶) دریافت مفاد حساب سهل الوصول باتوجه به بخشنامه تنقیحی
- ۷) امکان های حقوقی ایجاد وحدت رویه در تعیین ضریب پیمان در شعب
- ۸) شفاف سازی و استاندارد سازی ضوابط مربوط به نحوه اجرای ماده ۴۱ با هدف حفظ اصل آن

موسسه عالی پژوهش‌های اجتماعی

فرم درخواست طرحنامه (RFP)

۹) شناسایی سازوکار حقوقی جایگزین با هدف بازگشت ۵ درصد و قسط آخر ماده ۳۸ به چرخه

سرمایه در گردش کارفرمایان

۱۰) پیشنهادات اصلاحات مواد قانونی و مقررات در صورت لزوم

❖ خروجی‌های موردانتظار

۱- تبیین دقیق و شفاف چالش‌های حقوقی حق بیمه مقاطعه کاری

۲- ارائه پیشنهادات حقوقی برای رفع چالش‌های شمرده شده

نام و امضاء معاون یا بالاترین مقام اجرایی حوزه:
نام و امضاء نماینده تام الاختیار معاونت/کارفرما:
نام و امضاء مدیر گروه پژوهشی موسسه:
نام و امضاء معاون پژوهشی موسسه:
تاریخ تکمیل فرم: